

7. FINANTZA ARLOA

7.1. Moneta politika

Munduko finantza krisiaren une gorena 2008ko irailean gertatu zen, Lehman Brothers banku estatubatuarraren porrotarekin bat eginez. Data horretatik aurrera, banku zentral nagusiek tentsioak baretzeko eta ekonomiaren hazkundera bultzatzeko neurriak hartu zituzten. Horretarako, ohiko eta ezohiko politika hedatzaileak abiarazi zituzten. 2017an, hura gertatu eta hamar urtera, badirudi krisia gaindituta dagoela, egonkortasunak eta munduko hazkunderaren sendotasunak erakusten dutenez. Horren ondorioz, banku zentral nagusiak beren politikak aldatzen eta gehiegizko pizgarriak kentzen hasi dira.

Esate baterako, Europako Banku Zentralak (EBZ) ez zuen esku hartzeko tasa igo (%0,0an dago 2016ko martxotik), baina 2017ko urrian QE programaren tamaina gutxitzen hasi zen. Hain zuzen ere, 2018ko urtariletik erdira murriztu du zorraren erosketak. Horrek esan nahi du hileko bakoitzean sartzten zituen 60.000 milioi euroren ordeaz, 30.000 milioi euro bakarrik sartzten dituela orain. Diru kopuru horrek bere horretan jarraituko du 2018ko iraila arte edo Gobernu Kontseiluak inflazio ibilbidearen doikuntza iraunkorra, berarentzat ezarri zen helburuarekin bateragarria izango dena, egiaztatu arte.

BANKU ZENTRALEN INTERES TASAK

36. taula

	99-02	03-06	07-10	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 ekaina
Europako Banku Zentrala	3,40	2,40	2,10	1,0	0,75	0,25	0,05	0,05	0,0	0,0	0,0
Erreserba Federala	3,75	3,18	1,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,50	0,75	1,5	2,0
Japoniako Bankua	0,30	0,20	0,30	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Ingalaterrako Bankua	4,90	4,50	2,10	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,25	0,5	0,5
Txinako Bankua	---	---	6,1	6,56	6,00	6,00	5,60	4,35	4,35	4,35	4,35
Indiako Bankua	---	6,63	6,30	8,50	8,00	7,75	8,00	6,75	6,25	6,00	6,25
Brasilgo Banku Zentrala	---	16,4	11,25	11,00	7,25	10,00	11,75	14,25	13,75	7,00	6,50

Iturria: Europako Banku Zentrala, Reuters Agentzia eta Espainiako Bankua.

Erreserba Federalak, berriz, 25 oinarri puntuko hiru igoera onartu zituen 2017an zehar eta beste bi gehiago 2018ko lehen hilekoetan, esku hartzeko tasa %2,0an kokatu arte. Orobat, 2018ko bigarren erdian beste bi igoera onartuko dituela aurreikusten da. Fedek erabaki horiek hartu zituenean, kontuan hartu zituen herrialdearen hazkunde ekonomiko indartsua eta lan merkatuaren sendotasuna, 2017ko abenduan %4,1eko langabezia tasa zuena, azken hamazazpi urteetako apalena. Halaber, erakunde horrek iraileko bileran erabaki zuen pausuak emango zituela 4,4 bilioi dolarreko bere zorro erraldoia gutxitzeko. Diru kopuru horren ia %80, munduko finantza krisia 2008an lehertu zenetik erosi du banku zentralak, ekonomia berriro suspertzeko inoiz egin den ahalegin handienera.

Ingalaterrako Bankuak ere hamar urteko lehen neurri monetario murriztailea onartu zuen eta bere esku hartzeko tasa 25 oinarri puntutan igo zuen, %0,5era arte, herrialde horretarako aurreikuspen ekonomikoak oso positiboak ez diren arren. Brexitak eta Europar Batasunetik irteteak sortu duen ziurgabetasunak kaltea egin diete kontsumoari eta inbertsioari. Horren ondorioz, hazkundera moteltzen ari da. Hala ere, aktiboak erosteko programari eutsi dio eta oraindik 10.000 milioi libera erosten ditu. Orobat, 435.000 milioi libera esterlina balio duten bonu subiranoen erosketarekin jarraitzen du.

Japoniako Bankua, ordea, gainontzeko banku zentralen erabakietatik aldendu zen eta aldaketarik gabe eutsi zion moneta malgutzeko programari, prezioak %2,0aren inguruan modu egonkorrean igotzea lortu nahi duena. Hori dela eta, BoJ-k %-0,1ean utzi zuen erreferentziako tasa eta aktiboak erosteko programa ez aldatzea erabaki zuen. Orobat, urtean 80 bilioi yen balio duten Estatuko bonoak erosten jarraituko du.

Txinako Banku Popularrak ere bere horretan utzi zuen bere moneta politika. Ekonomia adierazleen egonkortasunak lagundu zuen joera horretan. Aitzitik, Brasileko eta Indiako banku zentralek politika hedatzaileari ekin zioten. Hain zuzen ere, Brasileko Banku Zentralak hamar aldiz jaitsi zuen erreferentzia tasa (azkena 2018ko martxoan) %6,5ean kokatu arte, ekonomiaren ahultasunari aurre egiteko. Maila hori inoizko apalena da eta ekonomia brasildarraren susperraldian lagundu zuen, beste faktore batzuekin batera, 2017an bertako BPGa %1,0 haztea lortu baitzuen, bi urtez jarraian %3,6ko eta %3,5eko jaitsierak jaso ondoren. Azkenik, Indian interes tasak puntu laurden bateko murrizketa izan zuten, %6,25etik %6,0ra, hamar hilekoz bere horretan egon eta gero. Herrialdeak azken hilekoetan izan duen testuinguru makroekonomiko onak bultzatu zuen jaitsiera hori. Hala ere, 2018an, tasa berriro %6,25era igo da.

Nahiz eta ziurgabetasun politikoa egon, interes tasak igo, moneta pizgarriak kendu eta Brexitaren negoziazioarekin jarraitu, lasaitasunak markatu zuen zor subiranoko merkatuen bilakaera. Izan ere, 2017an eskuratutako errendimendua aurreko urtean lortutakoaren antzekoa izan zen, goranzko joera txiki batekin. Salbuespena periferiako herrialde batzuk (Portugal eta Grezia) izan ziren. Esate baterako, Alemaniako bonuaren errentagarritasuna 23 oinarri puntutan igo zen 2017an, %0,43ra arte. Espainiaren eta Alemaniaren arteko diferentziala (arriku saria) 114 puntutan kokatu zen, hots, 2016ko amaieran zegoena baino 5 puntu beherago. Diferentzial hori txikiagoa izan zen udako hilekoetan (uztailean 94 puntutara murriztu zen), baina urte amaierako krisi kataluniarrak gorantz eraman zuen azken emaitza. Harez geroztik, 2018an arriku sariak ehun puntuen inguruan jarraitu du.

10 URTERAKO ZOR PUBLIKOAREN ERRENDIMENDUA

37. taula

	Errendimendua (%)							Alemaniarekiko aldea (oinarri puntuak)							
	10-11	2012	2013	2014	2015	2016	2017	10-11	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 Ekaina
Alemania	2,4	1,3	1,9	0,5	0,6	0,2	0,4								
Frantzia	3,3	2,0	2,4	0,8	1,0	0,7	0,8	87	67	49	30	36	47	35	36
Italia	5,9	4,5	4,1	1,9	1,6	1,8	2,0	347	321	215	134	98	161	157	237
Erresuma B.	2,7	1,9	3,0	1,8	2,0	1,2	1,2	27	53	110	122	133	103	76	97
Espainia	5,3	5,3	4,1	1,6	1,8	1,4	1,6	289	399	220	107	117	119	114	102
Irlanda	8,9	4,5	3,5	1,2	1,2	0,8	0,7	646	321	153	70	52	56	24	53
Portugal	10,2	7,0	6,0	2,7	2,5	3,8	1,9	782	568	410	215	191	357	151	147
Grezia	23,3	11,8	8,6	9,6	8,4	7,1	4,1	2.087	1.052	663	906	772	690	363	365
AEB	2,6	1,8	3,0	2,2	2,3	2,5	2,4	16	44	109	163	164	224	198	253
Japonia	1,1	0,8	0,7	0,3	0,3	0,1	0,1	-138	-53	-120	-21	-36	-16	-38	-28

Iturria: Espainiako Bankua.

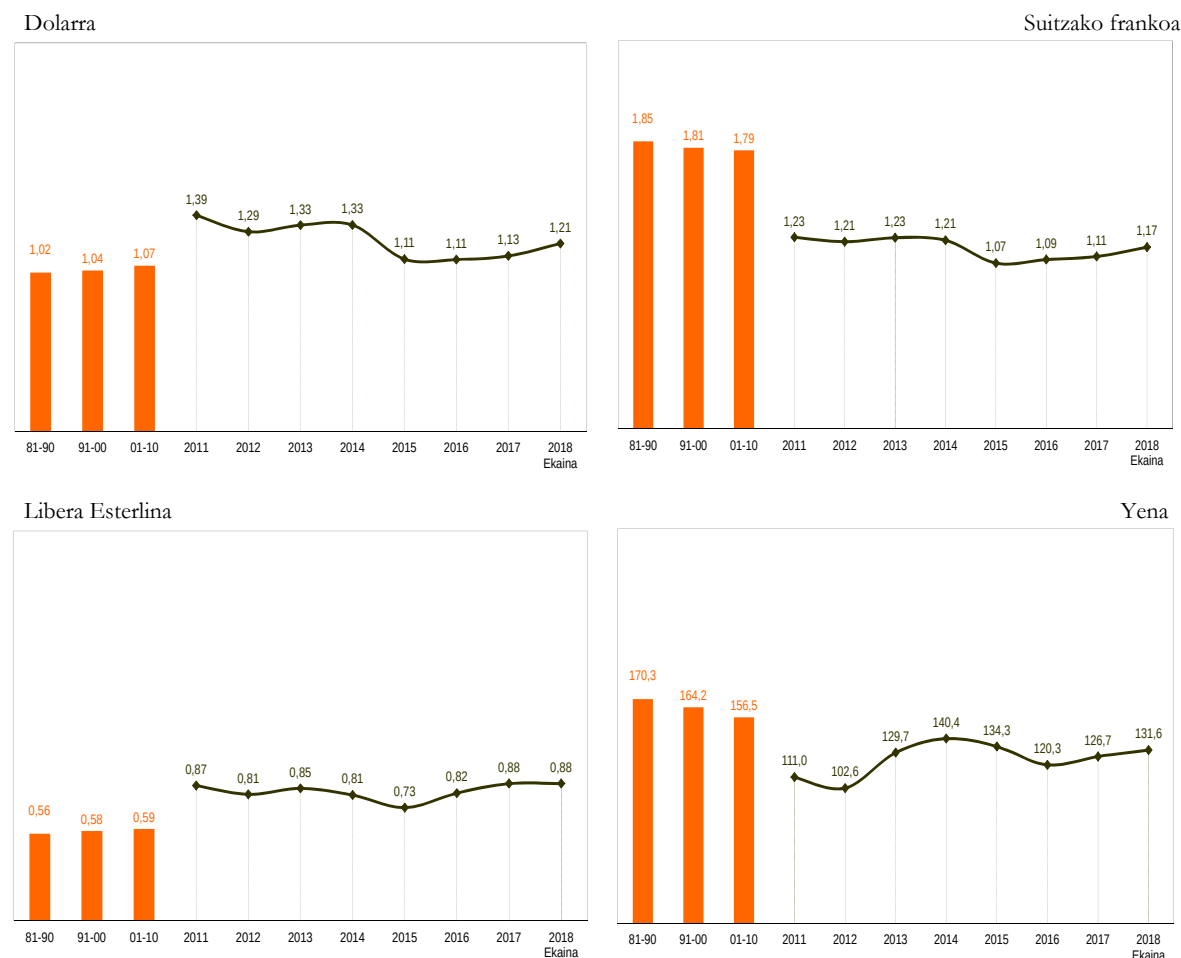
Erresuma Batuan, esku hartzeko tasaren igoerak zor publikoaren errendimendua handitu zuen urte amaieran, baina urte osoko batez bestean ez zuen inolako eraginik. Goranzko joera hori 2018ko lehen hilekoetara ere luzatu da. AEBetan, 2017an errendimendua zertxobait jaitsi bazen ere, 2018ko otsailean zerga erreforma onartu izanak hamar urteko bonuen errendimendua 24 puntutan gorarazi zuen, martxoan %2,9an kokatu arte.

7.2. Truke tasak

Dibisen merkatuari dagokionez, euroak balioa irabazteko joera garbia erakutsi zuen dolarren aldean. Hala ere, beraren kotizazioa hegakortasun handiko testuinguru batek baldintzatu zuen, Europan zegoen ziurgabetasun politikoak eta Donald Trump presidentearen plan politiko eta ekonomikoen zehaztugabetasunak eraginda. Izan ere, euroak 1,20 dolarreko langa gaitu zuen abuztuaren lehenengo aldiz 2015eko urtarriletik. 2018ko lehen hilekoetan, euroa 1,25 dolarren gainetik egotera iritsi zen.

EBZk euroarentzat ezarritako truke tasa ofizialak
Moneta unitateak euro bakoitzeko

38. irudia

Iturria: Espainiako Bankua.

Hala ere, 2018ko apirilean truke tasa hori aldatu zen eta euroaren balioa 1,19 dolarretara jaitsi zen. Hain zuzen ere, dolarrak balioa irabazi zuen euroaren aldean Trumpek Europar Batasuneko herrialdeei altzairuan eta aluminioan arantzelak jartzeko erabakia atzeratu zuenean eta geroztik bere horretan geratu zen estatubatuar ekonomia Europar Batasunarena eta Erresuma Batuarena baino hobeto dagoela ulertzeak ekarri zuen baikortasunaren ondorioz.

Beste aldetik, diru europarraren sendotasuna libera esterlinarekiko truke tasan ere nabaritu zen, 2017an euro baten balioa 0,93 liberetara iritsi baitzen, 2009ko urritik inoiz izan duen baliorik gorena. Euroak libera esterlinaren aldean irabazi duen balioaren arrazoiak ezberdinak dira. Kasu horretan, Euroguneko ekonomiaren bilakaera onari britainiar txanponaren balio galera gehitu zitzaion, Brexitak eragindako ziurgabetasunetik eratorria. Euroaren sendotasunak kalte egin zion yenari ere. Hain zuzen ere, Japoniako dirua %9,0 baino gehiago baliogutxitu zen 2017an euroaren aldean.

7.3. Baloreen merkatua

Atlantikoaren bi aldeetan datu makroekonomikoak onak izanda eta finantzaziorako baldintzak egokiak izanda, burtsen adierazleek portaera positiboa izan zuten. Izan ere, AEBetan burtsa maximo historikotan kokatu zen eta Europan irabazi garrantzitsuak eskuratu ziren. Zehazkiago adierazita, Ibex-35 indizeak bultzadari eutsi zion, urte amaieran ziurgabetasun politikoa bizi zen arren, eta urte osoko errentagarritasuna %7,4ra iritsi zen. Datu horri esker, burtsa espainiarrak bere maila berreskuratu zuen, aurreko bi urteetako jaitsieraren ondoren (2016an %-2,0 eta 2015ean %-7,15). Hobekuntza hori bereziki urteko lehen erdian gauzatu zen, zeren eta azaroan eta abenduan, Katalunian tentsio handiena zegoen uneekin bat eginez, Espainiako eragiketa aretoak galerak izan baitzituen. Urteko datua ona izan zen arren, Europako burtsa handien artean, espainiarra hazi zen gutxien. Londresekoak %7,6ko irabazia eskuratu zuen, Frankfurtekoak %12,5, Parisekoak %9,3 eta Amsterdamekoak, azkenik, %12,7.

EAEko enpresei dagokienez, Ibex-35ean kotizatzen duten hemeretzi enpresetatik hamahiruk balioa irabazi zuten 2017an. Hamahiru horietatik, hamaikak Ibex-35ek eskuratutakoa baino portaera hobea izan zuten, batez besteko balio irabazia 2017an %10,0tik gorakoa izan zela. Nabarmendu ziren Másmovil (%230,4), Burtsaren Ordezko Merkatutik Ibexera igaro baitzen, Vidrala (%72,7), Dominion (%37,9), Azkoyen (%36,2) eta CIE Automotive (%30,7). Orobat,

BBVA eta Iberdrola, 2016an galerak izan zituzten arren, 2017ko irabazleen artean kokatu ziren. Txanponaren ifrentzua Siemens Gamesak (%-29,0), Euskaltelek (%-19,2) eta Tubos Reunidosek (%-13,2) osatu zuten.

Atlantikoaren beste aldean, merkatu iparramerikarrek sendotasun handia erakutsi zuten berriro, Fedek moneta politika aldatu bazuen ere. Izan ere, 2017. urtea aurrekaririk gabeko urtea izan da Dow Jones industria indizearentzat, ez bakarrik inoizko baliorik gorenak etengabe markatu zituelako, baizik eta urte osoan zehar hileko bakar batean jaitsi zelako. Zehazkiago adierazita, Dow Jones indizeak 24.700 puntuen gainetik itxi zuen 2017. urtea, are gorago kokatu zen 2018ko urtarrilean (26.100 puntu) eta %24aren inguruko errentagarritasuna lortu zuen.

Halere, 2018ko urtarrilaren azken astetik aurrera, galera orokorrak jaso ziren nazioarteko burtsa nagusietan eta galera horiek jarraipena izan zuten 2018ko lehen hiruhileko osoan. AEBetako inflazioaren eta soldaten igoeraren datuak espero zirenak baino altuagoak izan ziren eta horrek tentsioa eraman zuen herrialde hartako burtsara, gainontzeko burtsetara ere hedatu zena. Geroztik, gobernu estatubatuarrek altzairuaren eta aluminioaren inportazioari arantzelak ezarriko zizkiolako iragarpenak martxora arte luzatu zituen galerak. Esate baterako, Dow Jones indizeak urte hasieratik %2,5 galdu du, Eurostoxxek %4,1 eta Nikkei 225ek %5,8. Ibex 35ek %4,4ko galerak pilatu ditu urte hasieratik.

Euriborrak 2008ko irailean jaso zuen bere baliorik gorena, %5,4an kokatu zenean. Harez geroztik, hipoteken erreferentzia tasak beheranzko joera leuna baina etengabea bizi du. 2016ko otsailean, euriborra eremu negatiboan sartu zen, lehenengo aldiz bere historia osoan, EBZren politika ultrahedakorren ondorioz, eta 2018ko ekainean, hots, bi urte beranduago, indizeak bere hogeita bederatzigarren hilekoa eman zuen %0aren azpian. Are gehiago, EBZk bere pizgarriak kenduko ez dituen ez, epe laburrean euriborrak oraindik balio negatibotan jarraituko duela pentsarazten du.

7.4. Aurrezkia, kredituak eta gordailuak

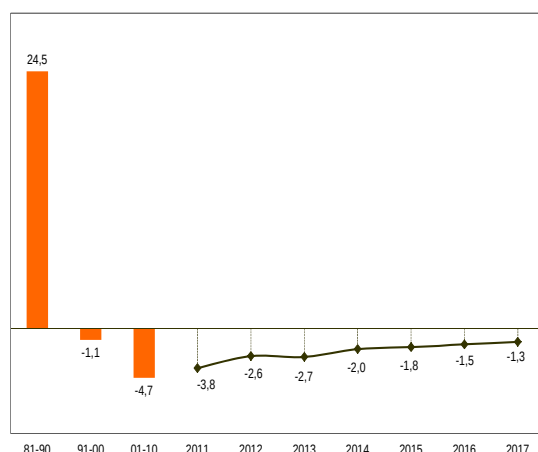
EAEko ekonomiak nolabaiteko pisua zeukan saldo positibo bat lortzen zuen normalean finantza aurrezki gordinen. Hala ere, saldo hori negatiboa izatera pasa zen laurogeita

hamarretako atzeraldian eta, hamarkada horretako amaieran oreka berreskuratu zen arren, defizit garbia jaso zen berriro hurrengo zikloan, 1998tik aurrera. Egoera defizitario horrek gaur arte irauten du.

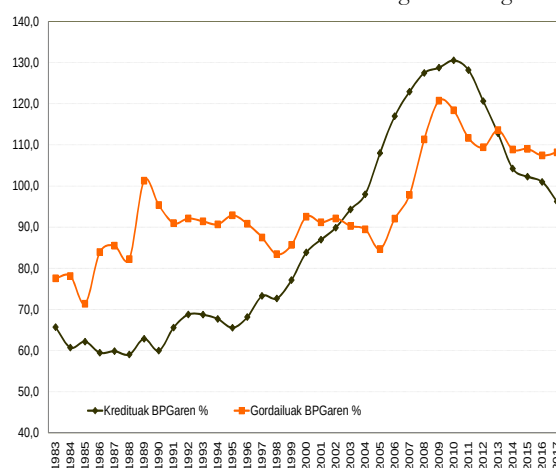
Aurrezki finantzario garbiaren bilakaera eta kreditu eta gordailuak BPGaren ehunekoetan Urte arteko aldakuntza tasak

39. irudia

Aurrezki finantzario garbia

Kredituak eta gordailuak guztira

Iturria: Eustat, Espainiako Bankua eta Ekonomia eta Plangintza Zuzendaritza.

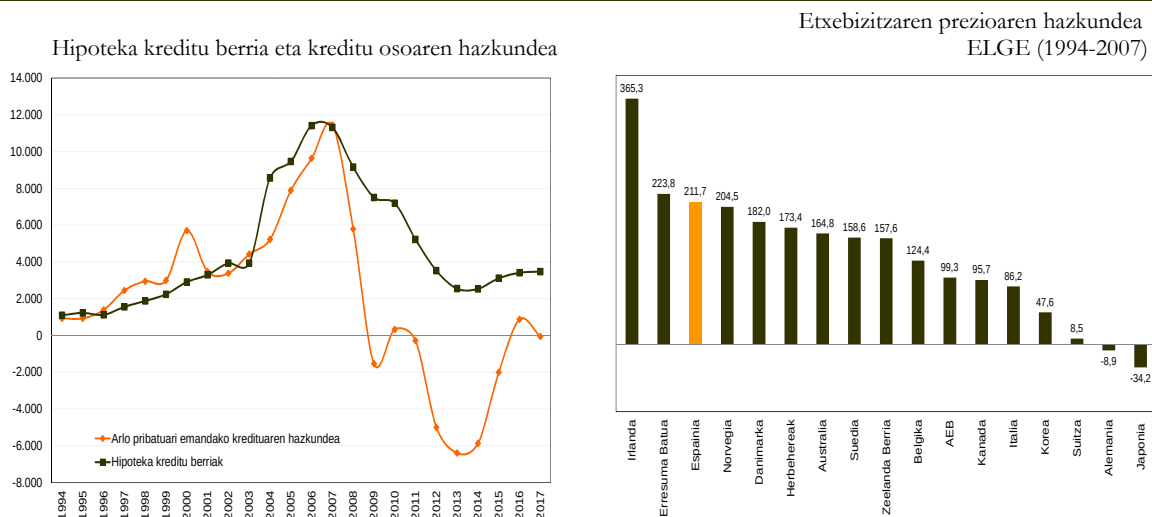
Beste aldetik, historikoki, EAEko ekonomiak saldo positiboa lortu ohi zuen ekonomiaren finantzazioan parte hartzen duten banku sistemaren bi tresna nagusien artean, hots, kredituen eta gordailuen artean. Laurogeita hamarretako erdialdea arte, gordailuen diru kopuruak kredituena baino %20tik %30era doan portzentaje batean gainditzen zuen, 1989an tasa hori %38,4ra iritsi zela. 1996tik joera hori iraultzen hasi zen eta 2003an kredituen guztizkoak gordailuen kopurua gainditu zuen. 2007an, Atzeraldia handia hasi zenean, kredituen diru kopurua gordailuena BPGaren 25 puntutan gainditzera iritsi zen. Hori izan da ohiko joera 2013 arte.

Kredituaren gehiegizko gorakada eta aurrezkiaren jaitsiera, neurri handi batean, higiezinaren osagaiak irabazi zuen pisuaren ondorioa da. Hipoteken kreditua 1994tik 2007ra bitartean %21,6 areagotu zen. Finantza alorreko berrikuntza «sortu banatzeko» ereduaren erabilera ugaritzea izan zen. Hau da, kredituak azkar eta gutxi aztertu gabe ematea gero kreditu hori

titulizazio helburu bihurtzeko eta bigarren zein hirugarren deribatuko beste aktibo batzuk bihurtzeko. Prozesu horrek finantza krisia eragin zuten produktu toxikoak sortu zituen. Higiezinaren kredituaren pisua finantza panoraman hain handia izan zen ezen laurogeita hamarretako erdialdetik hipoteka kreditu berriaren garrantzia arlo pribatuari emandako kreditu guztien hedatze garbiaren antzekoa izan baitzen. Are gehiago, nolabaiteko inertziaz jokatu zuen 2011 arte, nahiz eta arlo pribatuari emandako kreditua osorik hondoratu zen 2009tik.

Aurrezki finantzario garbiaren bilakaera eta kreditu eta gordailuak BPGaren ehunekoetan
Urte arteko aldakuntza tasak

40. irudia

Iturria: Espainiako Bankua, INE, ELGE eta Ekonomia eta Plangintza Zuzendaritza.

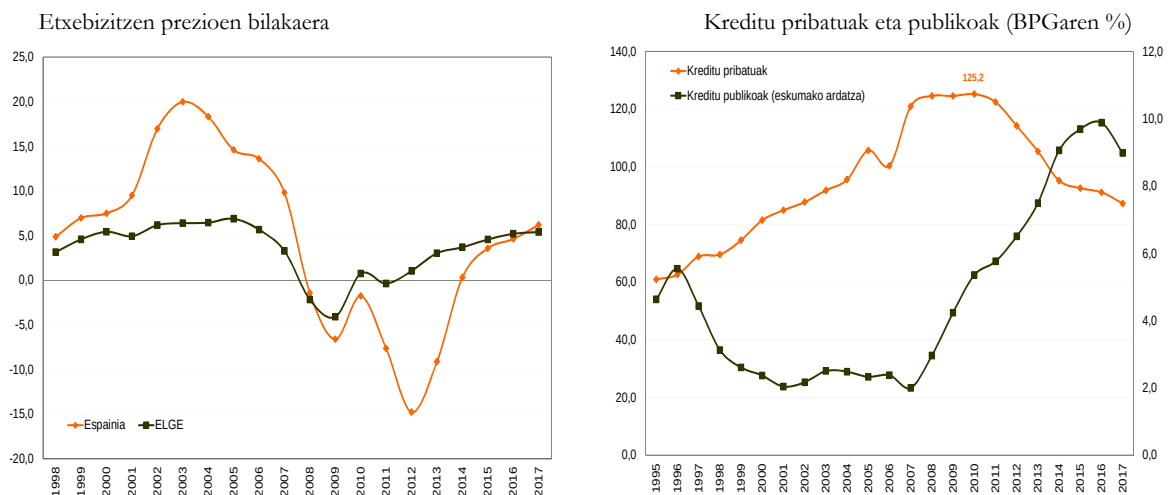
2008. urtea gogoratuko da urte horretan etxebizitzarekin zerikusia zuen guztia erortzen hasi zelako. Prezioak, eraikuntza, inbertsioa eta finantzazioa hondoratu ziren. Horren ondorioz, familien aberastasunak galera garrantzitsua izan zuen, zorpetze maila garrantzitsua pilatu zuten une batean. Hondoan 2012an jo eta gero, etxebizitzaren salneurria suspertzen hasi zen eta 2015etik igoera neurritsuak hauteman dira. 2017an jaso zen batez besteko gehikuntzak (%5,0) ELGE osatzen duten herrialdeen multzoak lortutakoarekin bat egin zuen.

EBZren likidezia etengabeak finantzaziorako baldintza egokiak ahalbidetzen dituen arren, lan merkatuak hobera egin duen arren eta enpresei zein familiei emandako maileguak onartzeko orduan erabiltzen diren irizpideak lasaitu diren arren, kredituen bilakaerak 2007an hasi zuen

beheranzko joerari (2015eko eta 2016ko suspertze arina izan zen salbuespena) jarraipena eman zion eta 2017an joera hori areagotu zen %1,0 murriztu arte. Are gehiago, lehenengo aldiz hamahiru urtean, EAEko eragileen zorpetze maila BPGaren balioaren azpian kokatu zen. Zehatz-mehatz adierazita, 2017an kredituak BPG osoaren %96,2 izan ziren. Maila hori 2004an jasotako %98,0 hura baino are beherago dago. Murrizketa horren oinarrian, EAEko familiek beren egoera onbideratzeko egin zuten ahalegin handia eta, neurri txikiagoan, arlo publikoak hasitako zorgabetze prozesua daude.

Etxebizitzaren prezioaren (nominalak) alderaketa eta bilakaera, eta kredituak BPGaren ehunekoetan
Urte arteko aldakuntza tasak

41. irudia

Iturria: Espainiako Bankua, ELGE eta Ekonomia eta Plangintza Zuzendaritza.

Hain zuzen ere, arlo publikoaren kreditu biziak %5,5 murriztu ziren, 2007tik izan duen lehen jaitsiera baita. Hala eta guztiz ere, arlo publikoaren zorpetze maila oraindik 2007an kontabilizatu zena baino askoz ere handiagoa zen eta bide luzea dauka aurrean krisiaren aurreko mailara itzultzeko, garai hartan BPGaren %2,0 baino ez zenean, 2017an %9,0 delako. Dena dela, datu horiek hobekuntza garrantzitsua erakusten dute 2016an jaso zen zorpetzearen aldean, urte horretan BPGaren %9,9ra iritsi baitzen, inoizko daturik gorena. Hobekuntza horren zati bat 2017ko superabitak azaltzen du.

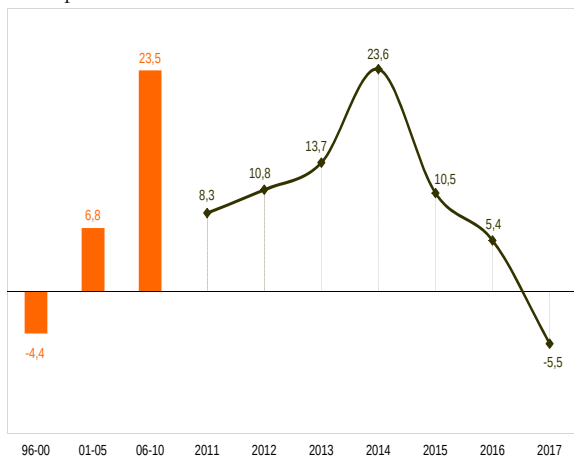
Arlo pribatuak oso presente dauka krisian bizi zuen egoera zaila. Garai horretan, zorpetze maila BPGaren %125,2ra iritsi zen. Beraz, ez dago prest maila horietara berriro iristeko. Izan ere, azken datuen arabera, familien oraingo zorpetze maila 2008an izan zuen maximoaren %24,8 beherago dago. Horrek esan nahi du denbora horretan 21.141 milioi eurotan gutxitu duela bere zorra.

Kredituen bilakaera

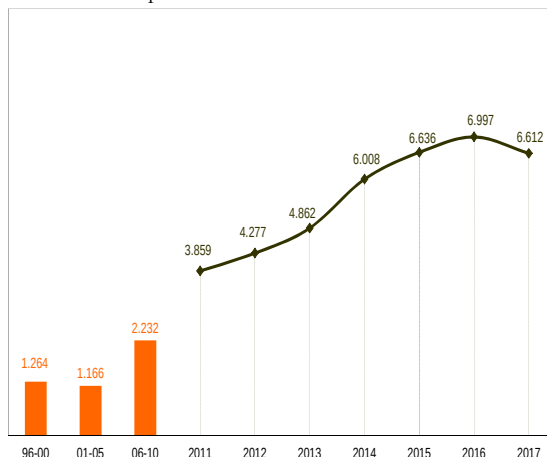
42. irudia

Urte arteko aldakuntza tasak eta milioi euro

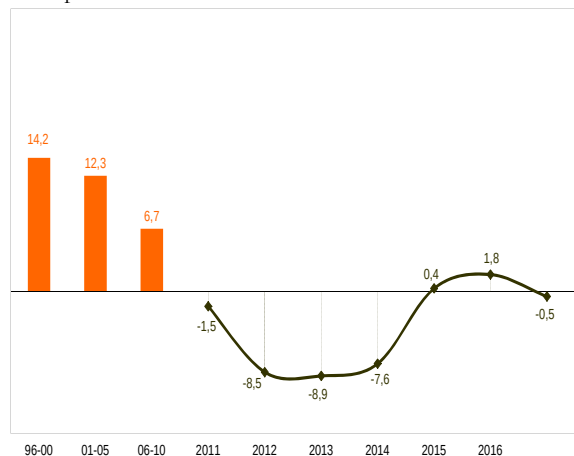
Arlo publikoari emandako kredituak. Aldakuntza tasak

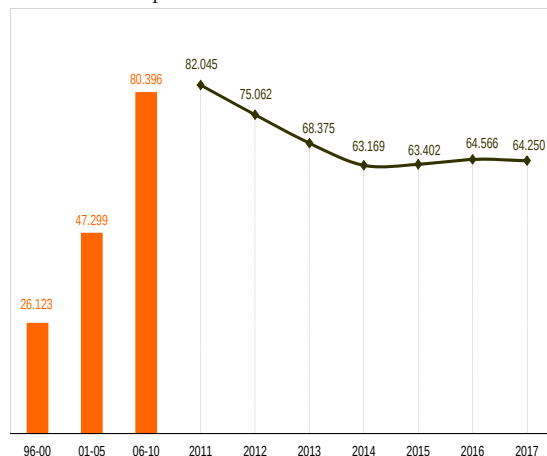
Arlo publikoari emandako kredituak. Milioi euro

Arlo pribatuari emandako kredituak. Aldakuntza tasak

Arlo pribatuari emandako kredituak. Milioi euro

Iturria: Espainiako Bankua.

Espainiako Bankuak argitaratu dituen datuek joera hori baieztatu dute. Beraietan, bankuen 2017ko berankortasuna txikiena izan zen krisiaren une okerrenetik. Ekonomia eta lan merkatua hobetu diren heinean, familiek arazo gutxiago izan dituzte kredituen kuotak ordaintzeko. Une txarrena 2013ko abenduan bizi zen, garai hartan berankortasuneko indizea kontratatutako kredituen %13,6tik gora kokatu zenean. Harez geroztik, etengabe egin du behera, gaur eguneko %7,8ra iritsi arte. Edozein modutan, zenbaki hori oraindik 2008ko krisia hasi zenean zegoena baino altuagoa da. Izan ere, 2008an emandako kreditu guztietatik %2,0 bakarrik geratu zen ordaindu gabe.

Gordailuen ordainsariei dagokienez, 2016. urtea *annus horribilis* moduan gogoratuko da, EBZk ezarri zuen zero mailako tasen politikaren ondorioz. Bada, 2017 ere berdina izan zen. Hain zuzen ere, ageriko gordailuek %0,04ko errentagarritasuna lortu zuten iaz eta %0,08koa, berriz, eperako gordailuek. Bi tasa horiek 2016an jasotako %0,06 eta %0,11 baino are txikiagoak dira. Maila apal horiek bere horretan jarraitu dute 2018ko lehen hilekoetan. Beraz, produktu mota horietan inbertitzea ez da bat ere erakargarria.

Hala ere, badirudi EAEko eragileak ez direla errenta aldakorraz asko fidatzen inbertitzeko aukera gisa, eta berriro jokatu zuten gordailuen alde, zeren eta interes tasak igoko direlako eszenategi posible baten aurrean ez baita zuhurra epe ertaineko eta luzeko errenta finkoan inbertitzea. Zehazkiago adierazita, gordailuak %4,7 handitu ziren, 2008tik aurrera inoiz izan duten gorakadarik handiena, arlo publikoak (%11,2) zein pribatuak (%4,4) produktu horietan egin zuten gehikuntzari esker.

GORDAILUEN BILAKAERA

38. taula

Urte arteko aldakuntza tasak eta mila euro

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2008 - 2017 arteko aldea	
							Mila €	Tasak
Guztira	-3,9	2,5	-2,0	3,3	1,9	4,7	3.317,9	4,3
Gordailu publikoak	-8,1	5,0	6,1	3,0	-0,2	11,2	-2.506,7	-43,7
Gordailu pribatuak	-3,7	2,4	-2,3	3,3	2,0	4,4	5.824,7	8,2
Ageria eta aurrezkia	-0,5	4,6	7,0	18,2	15,4	20,9	31.228,6	115,7
Epera	-6,2	0,5	-10,3	-12,0	-16,6	-27,3	-25.404,0	-58,2

Iturria: Espainiako Bankua.

Zortzi urtez jarraian gordailutan eginiko inbertsioak murriztu eta maila neurritsuetan utzi ondoren, arlo publikoak joera hori irauli zuen 2017an eta ekarpen berriak egin zituen. Horren ondorioz, gordailu publikoen diru kopurua 3.226 milioi eurotik gora iritsi zen, 2010etik inoiz izan den kopururik gorena baita.

Arlo pribatuari dagokionez, errentagarritasun guztiz hutsaleko eszenategi batean (%0,04, %0,08aren aldean), EAEko familiek berriro segurtasuna eta dirua edukitzeko berehalakotasuna lehenetsi zituzten agertu daitezkeen eszenategi zailei aurre egiteko, eta ageriko zein konturako gordailuen alde jo zuten berriro. Ekonomiaren hobekuntzak aurrezteko ahalmena areagotu zuen. Horri erantsi behar zaio ordura arte eperako gordailuetara bideratu zen diruaren zati handi bat mugitu zutela. Bi arrazoi horiengatik, ageriko eta konturako gordailuak %20,9 handitu ziren eta guztira 58.200 milioi euro baino gehiago bildu zuten. Likideziaren aldeko hautu horrek kalte egin zien eperako gordailuei, laugarren beherakada jarraitua izan baitzuten. Hain zuzen ere, 2017an bakarrik, EAEko eragileek 6.853 milioi euro atera zuten eperako produktuetatik. Datu hori 25.400 milioi euroetara iristen da 2008ko amaieran produktu horietan inbertitu zen diru kopuruarekin alderatzen bada.

Espainiako Bankuak argitaratu dituen azken datuek egiaztatzen dute arlo pribatuak bere egoera finantzarioa onbideratzeko hartu duen joera. Hain zuzen ere, Estatu mailan osatu diren 2017ko finantza kontuen arabera, familien aberastasun finantzario garbia, finantza aktibo guztiei pasiboak kentzen lortzen baita, %3,8 areagotu zen 2017an, 1,37 bilioi euroko diru kopurua pilatu arte. Datu hori BPGaren %118aren baliokidea da eta, bosgarren urtez jarraian, bilioi eurotik gorako langa gainditu du. Orobat, finantzaz bestelako sozietateen eta familien eta irabazteko asmorik gabeko erakundeen zor gordin bateratuak 1,840 bilioi eurotan amaitu zuen pasa den urtea, BPGaren %158,1ean, hots, 2016an jasotako emaitza baino 8,6 puntu beherago eta krisiaren aurreko maila baino 50 puntu gutxiago. Datu horiek agerian uzten dute arlo pribatuak bere zorpetze maila gutxitzeko eta aberastasuna handitzeko aurrera eraman duen doikuntza garrantzitsua.

7.5. Familien finantza egoera

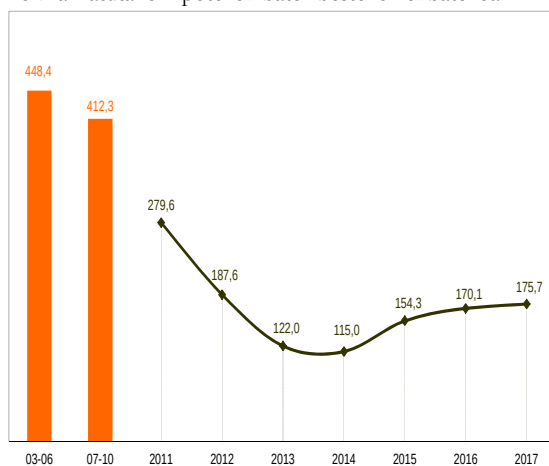
Etxebizitzaren merkatuak suspertzeko joerari jarraipena eman zion EAEn, hala salerosketen kopuruan nola prezioan. Izan ere, Sustapen Ministerioak argitaratu dituen estatistiken arabera, 2017an, EAEn 20.900 eragiketa inguru jaso ziren, hots, aurreko urtean eginikoak baino %11,5

gehiago. Beraz, hazkunde positiboa lortu da laugarren urtez jarraian. Halaber, zifra horrek 2013an eginikoak (10.736), huraxe izan baitzen krisiaren urte txarrena, ia bikoizten ditu. Dena dela, urrun dago 2007an, higiezinaren burbuila lehertu aurreko azken urtean, egin ziren 26.573 salerosketetatik. Prezioek ere 2013an hasitako goranzko joerari segida eman zioten eta %5,2 hazi ziren, etxebizitzaren prezioen indizearen arabera. Deigarria da egiaztatzea EAEk jaso zituela eragiketen gehikuntza tasa txikiena autonomia erkidego guztien artean, baina laugarren toki hartu zuen prezioen igoeran, Madril (%11,4), Katalunia (%9,6) eta Balearrak (%8,0) bakarrik aurrean dituela. Hala eta guztiz ere, etxebizitzaren kostua EAEn oraindik 2007an jaso ziren maximoetatik %25 inguru beherago dago.

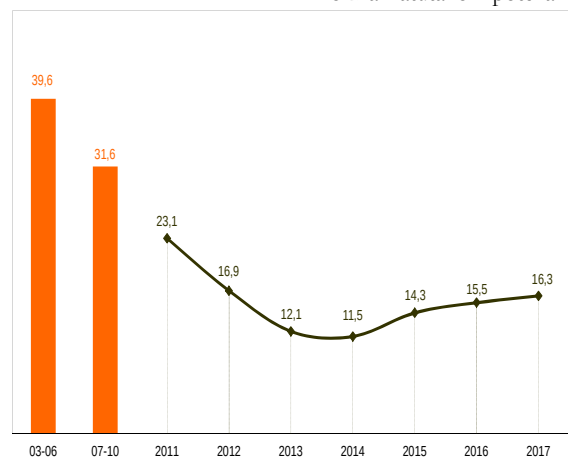
Etxebizitzaren hipoteken bilakaera. Mila

43. irudia

Formalizatutako hipoteken batez besteko zenbatekoa

Formalizatutako hipotekak

Iturria: INE.

Salerosketa horiek ordaintzeko modua aldatu da. Izan ere, Notariotzako Kontseilu Nazionalak argitaratutako datuen arabera, 2017an erosi ziren etxebizitzaren %80,0 bankuen finantzazioaren bitartez ordaindu ziren. Beraz, hamar etxebizitzatik bi, eskura ordainduz erosi ziren. Atzeraldiak salerosketen kopurua eta finantzazioa murriztu zituen, hala familien egoera ekonomikoa zailagoa zelako hola finantzazioa lortzeko baldintzak gogortu zirelako. Hori dela eta, portzentaje hori gutxituz joan zen eta 2014an %55,0ra iritsi zen. Urte horretan hondoa jo zuen. Bakarrik 11.500 salerosketa egin ziren, 2006an baino %73,0 gutxiago. Eta haietatik erdian bakarrik jo zuten erosleek banku baten mailegu batera.

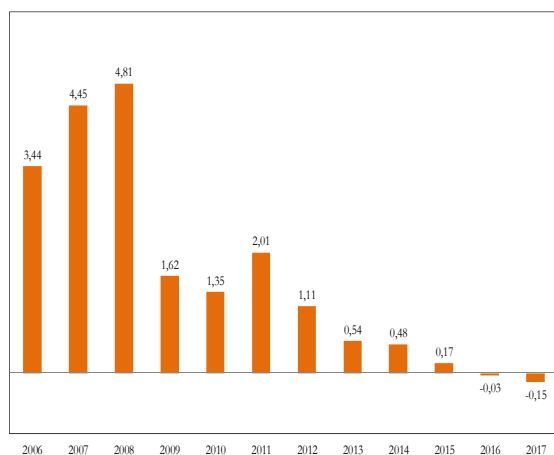
2017an, interes tasa apalek, kreditu erakundeek finantzaziorako eskaintzen zituzten baldintza onek eta EAEko familien egoera ekonomiko onbideratuak etxebizitzak erosteko sinatu ziren hipoteken gehikuntza ahalbidetu zuten, %4,4 areagotu baitziren eta salerosketa guztien %65,0 izatera iritsi ziren. Zehatz-mehatz adierazita, 2016an baino 683 hipoteka gehiago sinatu ziren eta beraietan zehaztu zen diru kopurua %2,9 altuagoa izan zen. Are gehiago, 2014an baino 4.788 hipoteka gehiago onartu ziren 2017an, urte hartan 11.469 hipoteka bakarrik sinatu zirelako, gaur arte gauzatu den kopuru txikiena baita. Halere, azken urtean erritmoa moteldu da eta urrun dago oraindik 2006an lortutako errekorretik, non 43.328 hipoteka sinatu baitziren. Badirudi 2018ra ere luzatuko dela goranzko joera hori, nahiz eta oraingoa baino erritmo apalxeagoan.

Beste aldetik, euriborraren jaitsierak, batez ere 2016an, bankuak bultzatu ditu tasa finkoko hipotekak eskaintzera, tasa aldakorrekoen ordeiz. Izan ere, Kutxabank-ek eta Servatasek (tasazioen EAEko zerbitzuak) elkarrekin egiten duten urteko azterketaren arabera, iaz EAEan onartu ziren hipoteka eragiketa guztien %43,0 tasa finkoan edo mistoan emandako maileguak izan ziren. Orobat, hipotekadun berriaren argazkia honakoa da: 35 urtetik beherako bikotea, ohiko etxebizitza bigarren eskukoa erosten duena eta batez beste 175.000 euroko hipoteka hartzen duena.

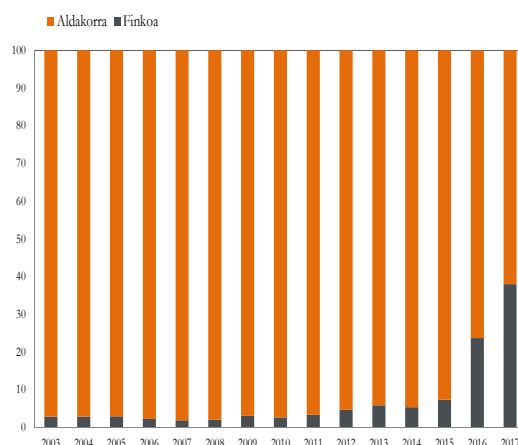
Interes tasen bilakaera

44. irudia

12 hileko euriborra

Hipotekak interes tasak

Iturria: INE eta Espainiako Bankua.

Ekonomia egoeraren hobekuntza Diru Sarrerak Bermatzeko Errenta (DSBE) jasotzen duten pertsonen artean ere hauteman zen. Krisi ekonomikoak jasotzaileen kopurua gorarazi zuen 2015. urtera arte, urte horretan 66.000 baino gehiago izan zirelarik. Harez geroztik, lan merkatuaren hobekuntzak eta ekonomiaren egoerak beheranzko joeraren hasiera ekarri zuten, 2017an areagotu zena. Hain zuzen ere, jasotzaileen kopurua 2.726 pertsonatan jaitsi zen iaz. Murrizketa are handiagoa da inoizko kopurua handiena jaso zuen 2015eko hartzaileen kopuruarekin alderatzen denean, 3.500 baino gehiagokoa izan zelako. Diferentzia handiagoa da alderaketa abenduko jasotzaileekin egiten bada, 60.000ko langa gutxigatik gainditu baitzuen, eta are handiagoa 2018ko lehen hilekoekin egiten bada, lehengo aldiz bost urtean 60.000 onuradunen azpitik kokatu zelako. Astiro baina etengabe jaisten ari da kopurua. Ekainean, hartzaileen kopurua 57.917etara murriztu zen.

DIRU SARRERAK BERMATZEKO ERRENTAREN BILAKAERA

39. taula

Batez besteko hartzaileak eta urte arteko aldakuntza tasak

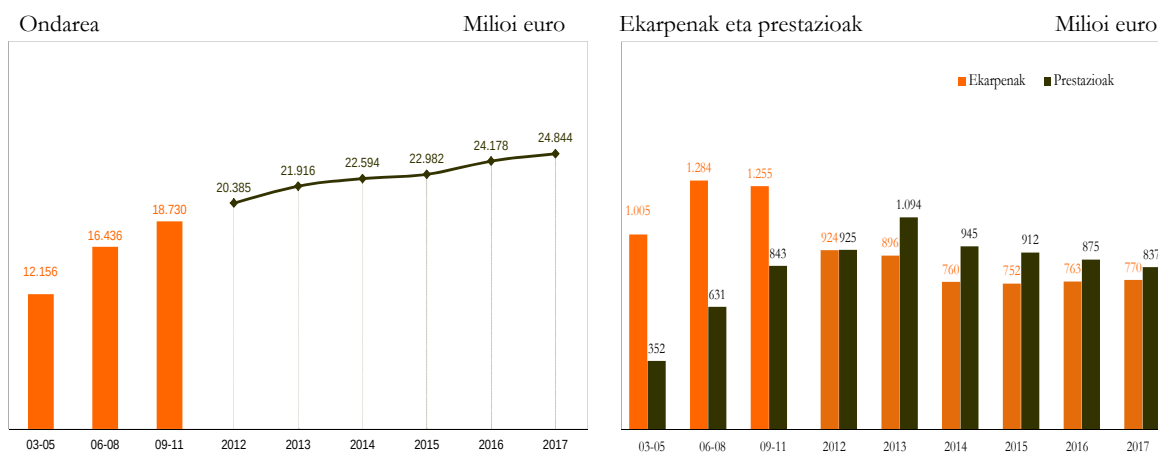
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2015etik 2017ra
Hartzaileak	41.958	53.286	54.522	58.151	60.237	64.931	65.578	64.799	62.073	-3.505
Bertokoak	--	--	--	40.135	43.542	46.744	47.833	46.957	45.103	-2.730
Atzeritarrak	--	--	--	18.206	16.834	18.187	17.745	17.842	16.928	-817
Aldakuntza tasak	--	27,0	2,3	6,7	3,6	7,8	1,0	-1,2	-4,2	-5,3
Bertokoak	--	--	--	--	8,5	7,4	2,3	-1,8	-3,9	-5,7
Atzeritarrak	--	--	--	--	-7,5	8,0	-2,4	0,5	-5,1	-4,6

Iturria: Lanbide.

7.6. Gizarte aurreikuspena

EAEko borondatezko gizarte aurreikuspeneko erakundeetan (BGAE), funtsa osorik edo horren zati bat berreskuratu daiteke gaixotasun larria dagoenean, iraupen luzeko langabezian dagoenean edo plana ireki zenetik hamar urte igaro direnean. Enplegu planetan, ordea, ezin da berreskuratu, salbuespena 2012ko martxoaren 7 baino lehen horrela jasota zutenak dira, data horretan pentsio planen EAEko legea erreformatu baitzen. Horrek data hori arte ekarritako diru kopurura mugatzen du berreskuratu ahal dena.

Ezaugarri horretan oinarrituta, BGAEen erreskateak areagotu ziren ekonomiaren atzeraldian, zeren eta harpidedun asko behartuta egon ziren diru hori berreskuratzea finantzazioko beharrei aurre egin ahal izateko. Hain zuzen ere, 2013an 301 milioi euro berreskuratu ziren, hots, 2012an baino 19 milioi gehiago; 2014an 221 milioi eta 2015ean, ezagutarazi den azken datua baita, 203 milioi atera ziren. Halere, azken urteetan ekonomiaren susperraldiari esker erreskateen gaineko presioa lasaitu den arren, prestazioen diru kopuruak ekarpenena gainditzen du 2012tik, funts metatuetan tentsioa sortuz. Joera hori ondorengo ekitaldietara ere luzatu da, baina urtez urte diferentzia murriztu da. Hori horrela izanda, 2013an diferentzia 197 milioi euroetara zabaldu zen eta hortik aurrera prestazioek beheranzko joera bati ekin zioten, baina beti ekarpenen gainetik kokatuta. Bost urte geroago, 2017an, desoreka 100 milioi eurotik beherakoa zen. Zehatz-mehatz adierazita, 67 milioi euroetara mugatu zen.

Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeak (BGAE).
45. irudia

Iturria: Euskadiko Gizarte Emendiotarako Borondatezko Erakundearen Baterakuntza.

Ondareari dagokionez, 2017an ere gora egin zuen eta 25.000 milioi euroetara hurbildu zen, aurreko ekitaldiko datuak ia 666 milioi eurotan gaindituz. Beraz, %2,8ko hazkundera lortu zen. Ondare hori EAEko barne produktu gordinaren %33,7tik gorako kopuruaren baliokidea da. Portzentaje hori Estatuaren sistemena (%9,5) baino askoz ere handiagoa da eta hurbil dago EB-15aren batez bestekotik (%36,0), nahiz eta urrun egon eremu horretan garatuen dauden herrialdeetatik, beraien ratioak %49,0aren eta %181,0aren artean baitaude. 2017ko ekarpenak 770 milioi eurotik gorakoak izan ziren.

Azkenik, bazkideen kopurua, kontuen bitartez neurtuta, berriro jaitsi zen. Enpleguko kategoriak bakarrik handitu zuen bere bazkideen kopurua, gainontzeko hirurek, hots, elkartekideek, banakakoek eta zehaztugabeek, behera egin zutelako. Zehazkiago, bazkideen kopurua %1,6 jaitsi zen, 2016ko murrizketa baino 0,5 puntu gehiago.